

Handreiking samenwerken in de stad

Concept handelingsperspectief participatie

Versie februari 2024

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Inleiding	4
Leeswijzer	6
Thema 1: Houding en gedrag	7
Thema 2: Basis op orde	9
Thema 3: Participatie = Inclusief	12
Thema 4: Gelijk speelveld	14
Thema 5: Raad en/of college wegen af en besluiten	15
Woordenlijst	17

Aanleiding

***“Handreiking samenwerken in de stad”*. Dat is de titel van het concept handelingsperspectief participatie. De vorige gemeenteraad heeft gevraagd om duidelijke afspraken over participatie. Aanleiding hiervoor is onder meer het onderzoek van Platform 31 over participatie en een duidelijke behoefte in de stad, bij initiatiefnemers en de gemeente aan nieuwe afspraken over hoe we met elkaar samen werken voorafgaand aan besluitvorming. In het Bestuursakkoord 2022-2026 hebben de fracties in de gemeenteraad al afspraken gemaakt over de samenwerking in de gemeenteraad. Het **beleidsakkoord** van de gemeente Leiden voor de periode 2022-2026 noemt daarnaast het belang van samenwerking in en met de stad.**

Deze handreiking is gemaakt met de inbreng van velen. Zo is uitgebreid gesproken met jongeren (scholieren en studenten), georganiseerde partijen als wijkverenigingen, Leidenaren die zich inzetten voor een inclusief Leiden, ambtenaren, Leidenaren met een migratie-achtergrond, college- en raadsleden, internationals, ondernemers, bewonersinitiatieven, Centrum management Leiden, ontwikkelaars en veel betrokken Leidenaren die zich dagelijks inzetten voor een nog mooier en beter Leiden. Een aantal van hen heeft ook letterlijk meegewerkt aan het document.

In één oogopslag is te zien wat er volgens hen nodig is om te komen tot een goede samenwerking met diverse partijen in de stad. De handreiking is bedoeld als houvast en hulpmiddel voor zowel de gemeente als ook voor initiatiefnemers, bewoners en andere stakeholders. Een deel is ook specifiek van toepassing voor gemeenteraadsleden en bestuurders.

Deze handreiking heeft niet als doel dat alle partijen het altijd met elkaar eens worden of dat er voor ieder plan draagvlak is. Daarvoor zijn de belangen te verschillend. Maar het draagt wel bij aan een duidelijk, open en transparant proces en een steviger, verankerde en voortdurende dialoog met de stad. Alle belangen worden zichtbaar zodat de gemeente een zorgvuldige belangenafweging kan maken. Want dat is waar de overheid uiteindelijk van is: in het algemeen belang, op basis van alle beschikbare informatie en na het wegen van alle belangen het best mogelijke besluit nemen.

Inleiding

Goede samenwerking in de stad leidt tot betere besluiten. Aanwenden van kennis en expertise die in de stad aanwezig is. Bij initiatieven van de gemeente, van de markt en van de gemeenschap zelf. Wanneer we elkaar weten te vinden, kunnen aanvullen en versterken maken we Leiden tot een nog mooiere stad. Een drukke stad waar belangen soms best wel kunnen botsen. Dat onderstreept alleen maar de noodzaak tot goede samenwerking.

In de handreiking is ruimschoots aandacht voor houding en gedrag. Dit vraagt niet alleen van de gemeente, maar van alle partijen in de stad een open en nieuwsgierige houding gericht op goede samenwerking. Met oog voor elkaars belangen en respectvolle communicatie. De Omgevingswet vraagt straks van de gemeente om de omgeving een actievare rol te geven bij de ontwikkeling van de stad. De beleidsregels participatie die het college op 16 mei 2023 heeft vastgesteld zorgen ervoor dat de gemeente haar 'huiswerk' voor de invoering van de Omgevingswet op orde heeft. In de beleidsregels is opgenomen dat

- **vroegtijdig** gestart wordt met participatie
- minimaal **raadplegen** als trede op de **participatieladder** gekozen wordt.
- de opzet van het participatietraject en het resultaat daarvan worden vastgelegd in een openbaar **participatieplan** en openbare **participatierapportage**.

Deze handreiking is een aanvulling op de eerder genoemde beleidsregels participatie en vergroten de betrokkenheid van een ieder bij de stad. Gemeente en initiatiefnemers maken zo ook meer gebruik van lokale kennis en deskundigheid van inwoners, ondernemers en andere stakeholders.

In de handreiking zijn verschillende categorieën benoemd op wie verschillende acties van toepassing zijn. Natuurlijk is het zo dat 'de ambtenaar' niet over één kam te scheren is, net zoals 'de bewoner' of 'de initiatiefnemer'. Het is hierbij wel goed om te benoemen dat de ambtenaar aan de slag gaat met uitvoering van besluiten die de gemeente neemt. Het college van B&W en de gemeenteraad nemen die besluiten. Daarmee zijn zij ook verantwoordelijk voor die uitvoering. Wat niet weg neemt dat ambtenaren ook een verantwoordelijkheid hebben in de uitvoering van die besluiten. In deze handreiking wordt een poging gedaan om die verantwoordelijkheden te benoemen en toe te lichten.

Het woord "participatie" doet eigenlijk geen recht aan waar deze handreiking over gaat. We spreken liever van samenwerking. Tussen gemeente, markt en gemeenschap. Binnen de gemeenschappen van Leiden is er volop initiatief en maatschappelijke energie. De gemeente faciliteert wat er in de gemeenschap gebeurt. Het Singelpark is bij uitstek een voorbeeld wat er kan gebeuren wanneer de gemeente en initiatiefnemers elkaar weten te vinden in een politiek-publieke samenwerking.

De gemeente daagt zichzelf en professionele partijen zoals projectontwikkelaars of woningcorporaties uit om de toenemende betrokkenheid van lokale ondernemers en bewoners nog beter tot zijn recht te laten komen. Het gaat hierbij om een rijke diversiteit van betrokkenen en initiatiefnemers, klein en groot, individueel en collectief. Om te voorkomen dat het speelveld slechts een kleine groep inwoners aanspreekt, is inclusieve participatie en een gelijkwaardige informatiepositie belangrijk.

Samenwerken aan de stad is niet vanzelfsprekend voor iedereen weggelegd. Dit heeft te maken met de afstand tussen de overheid en sommige groepen in de samenleving. Taalbarrières, cultuurverschillen, verschil in opleidingsachtergrond en kennisniveau en soms een gebrek aan vertrouwen kunnen in de weg staan van goede samenwerking. Bovendien zijn veel groepen in de stad niet bezig met lokale besluitvorming omdat werk, mantelzorg of het sociale leven en soms overleven (om de eindjes aan elkaar te knopen) voorgaan. Of dat men het voldoende vindt om te stemmen en daarmee mandaat aan de gemeenteraad geeft om besluiten te nemen over de stad.

Consequent betrekken van jongeren is belangrijk, zeker in Leiden. De jonge generatie heeft maar weinig stem in de ontwikkeling van de stad. Dit terwijl zij de toekomstige gebruikers zijn. Er zijn talloze organisaties in Leiden die zich bezighouden met jongerenparticipatie. Van deze infrastructuur kan gebruik gemaakt worden om geregeld dilemma's met jongeren te bespreken. Zo maken we het voor de jongere generaties mogelijk om zich de toekomst van Leiden meer eigen te maken.

Leeswijzer

Deze handreiking geeft verschillende partijen houvast voor het vorm geven van samenwerking in en met de stad: de gemeente (ambtelijk opdrachtgevers, de projectleiders, beleidsmedewerkers, management), projectontwikkelaars, initiatiefnemers, ondernemers, bewoners, raadsleden, bestuurders. Het stuk is zoveel mogelijk geschreven zodat het voor iedereen bruikbaar is.

Het beter tegemoetkomen aan de behoeften van groepen die niet als vanzelfsprekend meepraten en –beslissen schept kansen om dienstverlening, beleid en projecten nog beter af te stemmen op haar doelgroepen. Daarom is er een handreiking inclusieve participatie.

Het is belangrijk dat de handreiking niet gelezen en begrepen wordt als een wetmatigheid. Het is een *handreiking* die alle betrokkenen handvatten moet bieden. Om zaken te realiseren in onze stad zullen er immers keuzes gemaakt moeten worden, waarbij inhoud, belangen en tempo met elkaar in evenwicht moeten zijn. Bovendien heeft het werken volgens de handreiking Samenwerken in de stad tijd nodig en is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd.

De schuin dikgedrukte teksten verwijzen naar de woordenlijst achterin dit document. Er komt bovendien een toegankelijke, publieksvriendelijke samenvatting. We hebben er voor gekozen deze versie iets uitgebreider en daardoor soms ook iets ingewikkelder dan gewenst weer te geven. Dit draagt naar onze mening op dit moment bij aan het goede gesprek over dit bij vlagen ingewikkelde onderwerp.

Legenda

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Per onderdeel is aangegeven op welke groepen die het meest van toepassing is. Daar waar het een specifieke partij betreft is dat in de tekst aangegeven.

Vragen?

Neem contact op met de participatieadviseurs van de gemeente Leiden via bureaucommunicatie@leiden.nl.

Thema 1: Houding en gedrag

De stad wordt gemaakt door de mensen die er wonen, werken, ondernemen en verblijven. Zij vormen de gemeenschappen van Leiden, de gemeente ondersteunt en helpt bij wat er gebeurt in de stad. Participatie en de samenwerking tussen gemeente, gemeenschap en markt gaat dan ook vooral om houding en gedrag. Participatienota's – en verordeningen helpen, maar uiteindelijk gaat het om een grondhouding waar de wil tot samenwerking, gelijkwaardigheid, openheid, reflectie, inlevings- en aanpassingsvermogen centraal staan. Op deze manier samenwerken vraagt om vertrouwen in, ruimte aan, en tijd voor elkaar om de dialoog op een goede manier te kunnen voeren.

Wat is daar voor nodig?

Gemeente faciliteert gemeenschap

De stad wordt gemaakt door de mensen die er wonen, werken, ondernemen en verblijven. Zij vormen de gemeenschappen van Leiden, de gemeente ondersteunt en helpt bij wat er gebeurt in de stad.

Zoek de energie op

Er gebeurt van alles in de stad. Van burens die elkaar helpen, bewonerscollectieven die willen verduurzamen, groepen inwoners die een gaaf idee hebben. Zoek hen op en sluit aan bij wat zij doen in plaats van andersom.

Maak gebruik van ervaringsdeskundigheid

Bewoners en ondernemers beschikken over waardevolle informatie en soms ook deskundigheid. Zij zijn de ogen en oren van de wijk en kunnen echt van meerwaarde zijn. Maak daar gebruik van. Zeker direct omwonenden / belanghebbenden beschikken over relevante ervaringsdeskundigheid.

Ga op zoek naar de "tussenruimte"

Ga binnen de vastgestelde kaders en alle wensen die er vooraf zijn op zoek naar maximale ruimte voor participatie. Dat betekent dat het **niveau van participatie** op onderdelen kan verschillen. In Leiden kiezen we voor tenminste het niveau raadplegen.

Wees betrokken

Participatie valt of staat met betrokkenheid. Leidenaren kunnen via de gemeentelijke communicatiekanalen op de hoogte blijven van wat er speelt in hun buurt. Abonneer je bijvoorbeeld op de digitale nieuwsbrief, het DoeMee-platform en het digitale gemeenteblad of lees de stadskrant.

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Respect voor elkaar

Een goede dialoog kan alleen plaats vinden op basis van wederzijds respect. Hier proberen we vooraf afspraken met elkaar over te maken. We gaan zorgvuldig en fatsoenlijk met elkaar om. Wanneer dit niet lukt kan het soms beter zijn de dialoog te staken. Handvatten voor een goed gesprek zijn:

- laat elkaar uitpraten
- respecteer elkaars mening, je hoeft het niet eens met elkaar te zijn
- respecteer elkaars deskundigheid, zoek waar je elkaar kunt aanvullen
- Respecteer elkaar achtergrond en parkeer vooroordelen
- speel op de bal, niet op de persoon
- Houd je aan de gemaakte afspraken
- Vraag en stimuleer deelnemers die niet snel het woord nemen, gericht om hun mening en inbreng.

Zoek het persoonlijk contact op

We zijn allemaal druk en mailen lijkt dan efficiënt. Onderschat de kracht van het persoonlijk contact niet.

Maak afspraken over openbaarheid

Wanneer je met elkaar in gesprek bent, maak afspraken over hoe je wilt dat met de gedeelde informatie (in woord en schrift) wordt omgegaan. Bijvoorbeeld over het wel of niet tussentijds actief benaderen van de media. Zorg dat je tot afspraken komt waar iedereen achter kan staan. En zich daar vervolgens aan houdt.

Maak gebruik van de kennis en netwerken van georganiseerde partijen

Denk bijvoorbeeld aan de wijkverenigingen, belangenverenigingen zoals de Pkvv of ondernemersverenigingen. Raadpleeg hun deskundigheid en neem contact met ze op.

Bekijk bijvoorbeeld samen met hen wat er nodig is om groepen te bereiken die niet in beeld zijn zodat je verschillende geluiden ophaalt.

Wederkerigheid

Participatie is halen en brengen. Een projectontwikkelaar bijvoorbeeld wil iets bouwen in een gebied. Kan hij/zij ook iets brengen of bijdragen aan de gemeenschap? Bijvoorbeeld een speeltuin, ontmoetingsplek, verduurzaming van de wijk. Neem dit op in de anterieure overeenkomst.

Experimenteer!

Participatie kan op vele manieren vorm krijgen. Het hoeft niet altijd standaard een bewonersavond te zijn. Verken de mogelijkheden buiten de gebaande paden. Zo doen we onder andere ervaring op met het burgerberaad als vorm van participatieve democratie. En zo zijn er nog vele andere mogelijkheden om in contact te komen. Sluit aan bij bestaande netwerken. Ga in gesprek met participanten op locaties waar men te vinden is zoals in winkelcentra, op scholen of ontmoetingsplekken.

Thema 2: Basis op orde

Op inhoud kunnen we ook na een succesvol participatieproces met elkaar van mening verschillen. Niettemin draagt ervaren procedurele rechtvaardigheid (openheid, zorgvuldigheid en duidelijkheid) bij aan begrip en draagvlak voor het participatieproces.

Wat is daar voor nodig?

Ken je omgeving

- Neem eerst een kijkje op locatie en ga in gesprek met de mensen die zich daar begeven. Bouw een netwerk op in de directe omgeving en wissel contactgegevens uit.
- Houd er rekening mee dat de scope van een project of een beleidsopgave niet altijd strookt met de leefwereld van inwoners en ondernemers. Probeer waar mogelijk samen op te trekken met collega's die met een ander onderwerp in het zelfde gebied bezig zijn.
- Met andere woorden: ga de wijk in en doe dit zo vroeg mogelijk!

Tijdig aankondigen

- Kondig een bijeenkomst minimaal 3 weken van tevoren aan
- Online participatie (bv via het DoeMee-platform) moet minimaal 3 weken openstaan voor inbreng
- In vakantieperiodes geen participatie-activiteiten, tenzij het echt niet anders kan. Motiveer in dat geval waarom dat zo is.

Maak een participatieplan

NB Verplicht bij wijziging of vaststelling van omgevingsplan, omgevingsvisie of omgevingsprogramma

- Maak vooraf duidelijk wat er al eerder is vastgelegd.
- Maak het concreet; wat betekent een kader zoals een gebiedsvisie voor inwoners?
- Benoem de ruimte voor participatie en kies het passende participatieniveau. Dit niveau kan gedurende het traject verschillen.
- Werk waar mogelijk met scenario's en indien passend: maak de gemeenteraad deelgenoot van de uitkomst hiervan.
- Leg dit vast in het participatieplan en geef daarbij ook een toelichting op je participatieproces met behulp van het format [participatieplan](#).
- Publiceer het participatieplan zodat voor een ieder duidelijk is op welke manier en binnen welke uitgangspunten men inbreng kan leveren (check format voor instructie).
- In het participatieplan beschrijf je de hoofdlijn van de aanpak. De invulling hiervan kan wijzigen en moet vooral pragmatisch worden benaderd. Wezenlijke wijzigingen, zoals veranderingen in participatieniveau, worden besproken met de belanghebbenden en onderbouwd.

Terugkoppeling en transparantie

NB Verplicht bij wijziging of vaststelling van omgevingsplan, omgevingsvisie of omgevingsprogramma

- Leg het verloop en de resultaten van het participatietraject vast in een participatierapportage.
- Geef duidelijk aan welke inbreng is overgenomen en welke niet met de onderbouwing daarbij
- Publiceer de participatierapportage (check format voor instructie)
- Deel de participatierapportage actief aan de **deelnemers** van het participatietraject
- Houd de deelnemers aan participatietrajecten tussentijds zo goed mogelijk op de hoogte. Ook als je even niks te melden hebt.

Pas de regels van Duidelijke taal toe

Binnen de gemeente hebben we **afspraken** gemaakt over het duidelijke taal. Pas dit ook toe bij de correspondentie rond participatietrajecten

Toetsing

- Zend na afronding een evaluatieformulier toe aan de deelnemers.
- De projectgroep evalueert altijd het participatie-traject aan de hand van deze handreiking. Maak dit onderdeel van de evaluatiestappen in het projectmatig werken en / of de beleidscyclus.
- We zijn een lerende organisatie en werken volgens de Handreiking samenwerken in de stad heeft tijd nodig. Eind 2025 start een evaluatie door een onafhankelijk externe partij. Deze evaluatie richt zich met name op één of enkele participatietrajecten waarbij bekeken wordt of deze in lijn zijn verlopen met de handreiking.
- Ook de verschillende participatierapportages bij elkaar leveren hier waardevolle input voor.

Vergoeding voor ervaring

Het geven van ervaringsdeskundigheid (waarbij een flinke tijdsinvestering gedaan wordt) mag gewaardeerd worden. We gaan onderzoeken hoe we dat op een goede manier kunnen doen en waar nodig vast leggen in beleid. Benader dit tot die tijd pragmatisch.

Hulpmiddelen

De gemeente heeft een heel scala aan hulpmiddelen beschikbaar om participatie op te zetten en uit te voeren. Een greep uit het aanbod:

- Handleiding stadsgesprekken
- Formats participatieplan, participatierapportage
- Online participatieplatform **DoeMee**

Het is mogelijk om onafhankelijke gespreksleiders van **Leidse Gesprekken** te vragen voor stadsgesprekken of inspraakavonden.

Maak ook (en misschien wel vooral) gebruik van de bestaande communicatiekanalen in de stad. Denk aan Facebookgroepen, whatsappgroepen, buurthuizen, wijkkranten, etc. De wijkregisseurs en de afdeling communicatie & Participatie helpen je graag op weg.

Kijk voor een compleet overzicht op www.leiden.nl/participatie

Gemeente is altijd aanspreekbaar: regie van participatie ligt bij de gemeente

- De participatie van een initiatiefnemer of projectontwikkelaar wordt altijd nauw afgestemd met de gemeente.
- Bij de kaderstelling is de gemeente in de lead als het gaat om participatie. Bij de uitvoering binnen die vastgestelde kaders is de initiatiefnemer aan zet.
- De gemeente gaat, in tegenstelling tot het verleden, derden erop aanspreken als hun participatie niet volgens onze kwaliteitsnormen gaat. En waar nodig interveniëren voordat er voorstellen richting college en raad gaan.
- De gemeente is aanspreekbaar op gemeentelijke kaders en legt hier verantwoording over af. Bijvoorbeeld door deze kaders toe te lichten bij participatiebijeenkomsten van derden.

Thema 3: Participatie = Inclusief

We spannen ons in om inwoners die minder snel van zich laten horen een stem te geven. Of we helpen anderen om dat te doen. Want wat we ophalen uit de stad wordt gebruikt om beleid te maken en projecten uit te voeren. De belangen van verschillende groepen willen we daarom goed in beeld krijgen. Dat kan alleen als we participatie inclusief maken.

Wat is daar voor nodig?

Jeugd- en jongerenparticipatie

Jongeren vormen een belangrijke, maar vaak ondervetegenwoordigde groep. Het is belangrijk hen te betrekken en in te zetten. Hiervoor is een toolkit jeugd- en jongerenparticipatie beschikbaar (zie bijlage) voor zowel ambtenaren als initiatiefnemers.

NB Zowel een jongerenraad als kinderraad zijn in oprichting. Wanneer deze plannen concreet zijn worden ze toegevoegd aan de toolkit jeugd -en jongerenparticipatie

Meertalig waar mogelijk

Er is nog geen beleidslijn voor meertaligheid maar er is wel beleidsvrijheid om meertalig te communiceren en te participeren. Vraag advies bij internationalisering@leiden.nl over hoe dit concreet vorm te geven.

Benut de bestaande netwerken

Leiden is een stad van netwerken. Zoek manieren om toegang te krijgen tot die netwerken. Bijvoorbeeld via stadspartners. Denk daarbij aan:

- De netwerken van de sociale partners (SOL, Buzz en Inclusio). Raadpleeg de accounthouders van deze partners.
- Netwerken van beleidsafdelingen van de gemeente (wijkregie, internationalisering, diversiteit & inclusie, etc.)
- Netwerken van de georganiseerde partijen, zoals wijkverenigingen, ondernemersverenigingen of de Pkvv.
- Denk ook aan de netwerken in de eigen organisatie. Collega's in uitvoerende functies hebben andere, waardevolle inzichten.

Neem de tijd om de wijk in te gaan

- Ga eens op bezoek bij een buurthuis, organiseer daar een vergadering. Neem ook op een informele manier polshoogte.
- Zoek persoonlijk contact op met sleutelfiguren in de wijken of/ en met wijkverenigingen, ondernemersverenigingen, etc.. Zij kunnen meedenken hoe je mensen in de wijk het beste kunt bereiken. Raadpleeg de wijkregisseur (wijkregie@leiden.nl). Ook de accounthouders voor bedrijven (ondernemers@leiden.nl) en studentambtenaren (studentambtenaar@leiden.nl) hebben waardevolle kennis.

Toegankelijkheid van participatie

- Organiseer een bijeenkomst eens op een ander tijdstip dan in de avond, bijvoorbeeld aan het einde van de middag of op locatie.
- Denk ook aan de fysieke toegankelijkheid van de locatie.
- Duidelijke Taal draagt ook bij aan toegankelijkheid
- De locatie is toegankelijk, maar ook de route er naartoe;
- Ook de documentatie is toegankelijk en wordt gelijktijdig aangeboden met de 'standaarddocumentatie'. Ook digitaal, en ook het presentatiemateriaal is toegankelijk;
- Vraag deelnemers of zij extra faciliteiten nodig hebben om deel te nemen aan participatie (ringlijn, gebaren- of schrijftolk, mobiliteitshulp, begeleiding naar een stoel, een parkeerplek voor een scootmobiel een rustige plek om te zitten, eventueel online kunnen participeren etc.);
- Als de toegankelijkheid op orde is moet de participant ook wéten dat die op orde is.

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Thema 4: Gelijk speelveld

Een gelijk speelveld is een voorwaarde voor goede participatie en samenwerking. Dat betekent dat alle betrokkenen gelijke kansen en mogelijkheden hebben om inbreng te leveren. Het belang van de één kan zwaarder wegen dan van de ander. Maar waar een ieder recht op heeft is dat zijn of haar belang gehoord en gewogen wordt en toegang heeft tot relevantie informatie.

Wat is daar voor nodig?

Speelveld in kaart brengen

Breng de belanghebbenden en hun belangen in kaart. Gebruik hiervoor de *Ringen van Invloed* als krachtenveld-analyse of vraag een **factor P-sessie** aan.

Gelijktijdig in gesprek

We geven niemand een voorkeurspositie. We streven naar gezamenlijke contactmomenten met alle relevante stakeholders. Zo ontstaat meer begrip voor elkaars standpunten. Een uitzondering kan gelden voor jongeren en internationals. Voor die groepen kan het verstandig zijn om aparte contactmomenten te organiseren, zodat ook zij op een goede manier aan bod komen.

Gelijke informatie

De gemeente of een professionele partij kan vaak een voorsprong hebben in

informatiepositie. Aan iedereen wordt zo veel mogelijk gelijktijdig en op een identieke wijze informatie aangereikt. Daarom worden niet op verzoek van één specifieke groep documenten alleen met hen gedeeld.

Participatie open voor iedereen

Iedereen kan inbreng leveren. Maak geen onderscheid, ieders mening telt. Iemand die niet in de wijk woont maakt immers wel gebruik van de wegen/ voorzieningen/ openbare ruimte. Dat betekent ook dat het niet zo kan zijn dat de ene groep een hoger niveau van participatie krijgt toebedeeld dan de ander.

Gezamenlijk vertrekpunt

Stem bij aanvang van een project de data van onderzoeken af met de omgeving - zo ontstaat een gelijk vertrekpunt. Probeer te komen tot een gezamenlijke probleemstelling.

Geef duiding bij de geldende kaders

Probeer voor elk traject een opsomming te maken van alle relevante ondersteunende stukken, ongeacht oorsprong (dus ook buiten de gemeente) en eerder genomen besluitvorming. Wat betekenen al die kaders concreet voor de opdracht in kwestie.

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Thema 5: Raad en/of college wegen af en besluiten

Participatie is geen vervanger van de vertegenwoordigende democratie: de gemeenteraad heeft het mandaat van de kiezer en besluit over wat de gemeente doet. Het stadsbestuur haalt de belangen op, weegt deze af en doet op basis daarvan voorstellen. Dit kan betekenen dat niet iedereen tevreden is over het uiteindelijke besluit. Participatie wordt daarom beoordeeld op het proces en niet op de uitkomst.

Wat is daar voor nodig?

Algemeen belang

College en raad kunnen alleen een afweging maken in het algemeen belang als alle belangen op tafel liggen. Maak de belangenafweging inzichtelijk in de college- en raadsvoorstellen.

Uitzonderingen op participatie

Er kunnen situaties zijn waarbij de gemeente niet kiest voor participatie. In de beleidsregels participatie is precies vastgelegd in **welke gevallen** hier sprake van is.

Voortschrijdend inzicht? Maak dit transparant

- Maak de stad en de raad deelgenoot van het voortschrijdend inzicht door dit in de stukken te verwerken.
- Bijvoorbeeld als uit de participatie blijkt dat er fundamentele verschillen van inzicht zijn met de omgeving over de bestaande kaders.
- Bovenstaande kan betekenen dat de raad wordt voorgesteld een tussentijds besluit neemt over de te volgen koers
- Uiteraard moet hier zorgvuldig mee worden omgegaan, want terugkomen op eerdere kaders heeft grote invloed op planningen en eerder gemaakte afspraken.

Verander de opzet van inspreken bij commissies

Maak ruimte voor meer dialoog bij inspreken in raadscommissies. Bijvoorbeeld door de mogelijkheid te creëren voor collegeleden om te reageren op inspraakreacties. Maak dit onderdeel van de plannen om te komen tot een nieuwe vergaderopzet.

Weerstand ≠ slecht participatieproces

College en ambtenaren werken plannen uit langs de kaders die de gemeenteraad vaststelt. Het kan zijn dat dit tot weerstand leidt. Participatie dient echter beoordeeld te worden op de manier waarop het proces verlopen is niet of men het eens of oneens is met de plannen.

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Denk ook aan de eigen participatie

Vanwege voortschrijdend inzicht, (externe) ontwikkelingen of inbreng van participanten kunnen plannen tijdens een raadsbehandeling veranderen. Als het om fundamentele wijzigingen gaat, weeg dan af of het nodig is het college de opdracht te geven opnieuw de dialoog aan te gaan met belanghebbenden.

Beleidsregels en handreiking als toetsinstrumenten

De beleidsregels participatie ivm de Omgevingswet en deze handreiking samenwerken met de stad bieden het kader van waaruit participatieprocessen van het college beoordeeld kunnen worden.

Ga op gepaste wijze de dialoog aan met de ambtelijke organisatie, initiatiefnemers en gemeenschap

- Informele informatieuitwisseling tussen ambtenaren en raadsleden kan leiden tot meer wederzijds begrip en daarmee betere besluitvorming. Enige afstand is hierbij gepast. De griffie en bestuursadviseurs kunnen hierbij begeleiden.
- Soms zoeken initiatiefnemers contact met de politiek om plannen te bespreken. Hoe goed dit ook bedoeld is, het kan onbewust zorgen voor een ongelijk speelveld. Wees daar bewust van en verwijst terug naar het college als eerste aanspreekpunt van raadsleden.
- Hetzelfde geldt min of meer voor contacten tussen raadsleden en bewoners. Raadvragen leveren extra werk op, soms kan een telefoontje of een gezamenlijk overleg van een half uur mogelijk efficiënter zijn.

Raadsleden

Gemeenschap (inwoners en ondernemers)

Ambtenaren

Initiatiefnemers

College B&W

Woordenlijst

Beleidsakkoord

Uit het Beleidsakkoord 2022-2026:

“Het is belangrijk is om aanspreekbaar te zijn voor alle Leidenaars: “We willen er voor al onze inwoners zijn en besteden extra aandacht aan de groepen die we nog niet goed bereiken. We betrekken Leidenaars bij de grote en kleine uitdagingen waar we als compacte stad mee te maken hebben. Vooraf maken we duidelijk wat Leidenaars van ons mogen verwachten. Ook zijn we duidelijk over welke verantwoordelijkheden bij het college en de Leidse gemeenteraad liggen. Dit vraagt van ons en onze organisatie een zelfbewuste houding, transparantie en duidelijke communicatie, zowel vooraf als tijdens en na afloop van een participatietraject. We willen iedereen de kans geven mee te doen; daar doen we ons uiterste best voor. We gaan hiervoor in gesprek met een diverse groep mensen; een goede afspiegeling van alle Leidenaars en de belangen die in de stad leven. Dat betekent niet dat het sterkste geluid ook altijd het beste voor de stad is. Van ons mag u verwachten dat we een zorgvuldige afweging maken tussen wat goed is voor de meeste inwoners en het belang van een kleinere groep mensen. En deze afweging leggen we ook uit. In de stad zullen we het niet altijd allemaal met elkaar eens zijn, maar zo ontstaat er wél meer begrip

voor de verschillende standpunten en de uiteindelijke afweging. Met deze grondhouding en op basis van wederzijds respect werken we samen aan de toekomst van Leiden.”

Ga terug naar de aanleiding

Participatieladder

De participatieladder wordt al jaren gebruikt om structuur aan te brengen in de verschillende manieren waarop samenwerking met de omgeving kan worden vorm gegeven. Inmiddels is deze op onderdelen achterhaald. Verschillende niveaus van participatie kunnen namelijk tegelijk binnen een project bestaan. Vooralsnog houden we dit instrument aan.

Ga terug naar de inleiding

Niveau van participatie

Definitie niveaus participatieladder

Informereren: het gelegenheid geven aan belangstellenden om meer te weten te komen over een bepaald onderwerp.

Raadplegen: het gelegenheid geven aan ingezetenen en belanghebbenden om ideeën, wensen en meningen naar voren te brengen of voorkeuren aan te geven die bij de beleidsvorming of de uitvoering worden betrokken.

Adviseren: antwoord geven door belanghebbenden en ingezetenen op een door een bestuursorgaan geformuleerde vraag, of uit eigen beweging.

Coproduceren: het door gemeente en daartoe uitgenodigde deelnemers in gezamenlijk overleg ontwikkelen van een plan met inachtneming van vooraf meegegeven kaders.

Meebeslissen: de gemeente en participant komen het onderwerp overeen, zoeken samen naar oplossingen en nemen gezamenlijk besluiten; - inspraak: het kenbaar maken van een zienswijze aan het bestuur over een voorgenomen besluit of een beleidsvoornemen.

Ga terug naar thema 1

Deelnemers

Let op AVG

Persoonsgegevens die je bijvoorbeeld verzamelt tijdens een bijeenkomst mag je alleen voor dat specifieke onderwerp gebruiken. Daarna moeten deze gegevens vernietigd worden. Voor nadere informatie, vraag advies aan een privacy-deskundige van de gemeente.

Ga terug naar thema 2

Afspraken

10 regels duidelijke taal:

1. Bepaal wie je lezers zijn.
2. Bepaal het doel.
3. Bedenk de vragen van je lezer
4. Zet het belangrijkste in de inleiding
5. Maak vragende tussenkopjes.
6. Maak korte zinnen.
7. Schrijf actieve zinnen.
8. Gebruik veelgebruikte woorden.
9. Gebruik geen vaktaal.
10. Gebruik geen formele woorden

Ga terug naar thema 2

Doe Mee

Doe Mee platform

Doe Mee is het online participatieplatform van de gemeente. Op allerlei mogelijk manieren inzetbaar voor participatie. Wil je het platform gebruiken voor een onderzoek of peiling, vraag dan advies aan team 'Leiden in cijfers'.

Ga terug naar thema 2

Leidse Gesprekken

Gespreksleiders via www.leidsegesprekken.nl.

Ga terug naar thema 2

Factor P-sessie

Maak samen met een communicatie- en/of participatieadviseur de ruimte voor participatie en het speelveld binnen je project of beleidsonderwerp inzichtelijk via een werksessie met je projectteam.

Ga terug naar thema 4

Welke gevallen

Uitzonderingscategoriën beleidsregels

Beleidsvoornemens op basis van een reguliere of uitgebreide wabo-procedure

De uitvoering van regelingen van rijksoverheid of provincie zonder beleidsvrijheid

Minimale aanpassingen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen

Een beleidsvoornemen dat logischerwijs volgt uit een eerder beleidsvoornemen waar al participatie over heeft plaatsgevonden. Voeg dat wel toe als bijlage bij het besluit.

Beleidsvoornemens die uitsluitend of vooral betrekking hebben op interne of organisatorische zaken van de gemeente

Als de wet voorschrijft dat participatie niet van toepassing is

Het beleidsneutraal overzetten van bestaande beleidsinstrumenten naar het Omgevingsplan, de Omgevingsvisie of een Omgevingsprogramma

Vorbereiding van besluitvorming die betrekking heeft op de begroting, de jaarrekening, tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen

Een spoedeisend beleidsvoornemen vanwege veiligheid, openbare orde, (volks)gezondheid, nutsvoorzieningen, (dreigende) fysieke schade of tijdelijke humanitaire hulp in noodsituaties, of huisvesting van kwetsbare doelgroepen

Ga terug naar thema 5